

קרוב למאה ציורים בטכניקות השמן, הגואש, האקווארל והרישום מהווים את תערוכתה הרטרופסקטיבית של ציונה תג'ר. זוהי תערוכה המהווה חתך מ-40 שנות פעילות ציורית של ציירת זו בארץ, משנת 1921 ועד היום. ציונה תג'ר היא ילידת יפו ממשפחה בולגרית והחלה לצייר בארץ. מלבד ביקור של כשנה, ב-1930, בפאריס, מתרכזת כל פעילותה האמנותית בישראל.

תערוכה רטרופסקטיבית זו מעידה אולי יותר על עקביות ועקשנות של צייר בודד מאשר על הישגים מרקיעי שחקים. נושאייה של ציונה תג'ר שונים ומגוונים. החל מפורטרטים, אותם היא מעבדת בקפדנות ודקדוק ועד גופים העשויים ביד חופשית יותר ומתארים מקומות שונים בארץ ובפאריס. ציונה תג'ר אינה מוטרדת בהרהורים על מציאות אחרת או משמעות רחבה יותר מזו הנראית בעצמים, כפי שהם נראים כלפי חוץ בחיי יום-יום. לגביה חשוב יותר המראה החיצוני המקובל והמערך הצבעוני הלוקאלי ואותם היא מנסה לגבש בכל שנות עבודתה. מפתיעה העקביות ואחידות הגישה בציוריה של ציונה תג'ר במשך כל 40 שנות פעילותה. אמנם, משיכת המכחול נעשתה מעט חופשית יותר, בעיקר בנופים, מאחר שהפורטרטים, גם המאוחרים, עדיין מעובדים באופן קפדני, אך בכל התקופה הזאת, בה חלו מהפכות ותמורות כה רבות בעולם האמנות הפלסטית, שומרת עדיין ציונה תג'ר על סגנונה שהתגבש מקודם. יוצאי דופן בתערוכה זו הם הגואשים המסומנים במספרים 80-90, כתמי צבע חופשיים בסימן חיים עצמאיים נהפכים לקומפוזיציה מופשטת, דבר שאין למצואו בכל ציוריה האחרים של ציונה תג'ר. ולבסוף, אך מן הראוי לציין לשבח שהנהלת המוזיאון דואגת לאמנים הוותיקים שלנו.

שמעון אבני

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 20.1.61 / תע' יחיד / גלריה "דוגית" / תל-אביב

לאחר שהייה ממושכת בפאריס, חוזר שמעון אבני בתערוכת שחור-לבן, הנערכת עתה ב"דוגית". תערוכה זו מהווה דו"ח מעניין על אמן צעיר הצועד בדרך לפיתוח כתב יד אישי. חלק מהרישומים מהווים המשך ישיר לציורי השמן שלו, שהוצגו בזמנו בתערוכה האחרונה של אופקים חדשים וב"עקד". אלה הם רישומים עם סימבולים, קליגראפיים-קווים הנבנים בחלקם על כיוון משיכת מכחול ובחלקם על חזרה מודרגת של צורות קליגראפיות. רובם של הרישומים הם דרך חדשה לגבי שמעון אבני, אך גם דרך חדשה זו התפתחה מהחומר הצורני הקודם. רישומים אלה נעשים ע"י יצירת רקע בגווני עדינים של אפור כלפי מרכז

חריף יותר, היוצר צורה קליגראפית בודדת וברורה. צורה זו צפה ברקע המקבל מימד של מרחב, ונוצרת הרגשה כעין עלה עשב במרחב. בשתי הווריאציות מס' 13 ומס' 12 יוצר המרחב מעין קפלים עמוקים. ברישום מס' 4 קיימת התפתחות ריתמית היוצרת מרכז פנימי, אך הכתמים השחורים העליונים אינם אורגניים די צורכם ונראים "מודבקים". אותו נושא בא לידי ביטוי מושלם יותר במס' 11 המעודן מאוד. סך הכול של תערוכה זו מעיד ששמעון אבני נטש, בשלב זה, את הגישה הטאשיסטית שאפיינה את ציורי השמן הקודמים ובהם לחזק את המבנה הצורני, בלי לוותר ע"י כך על העידון והאווירה שהעסיקו אותו בעבר.

עינן כהן

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 3.2.61 / תע' יחיד / גלריה "כ"ץ" / תל-אביב

עינן כהן מציג תערוכת יחיד ראשונה, הכוללת ציורי שמן, גואש ורישומים. זוהי בעיקר תערוכה של ניסיונות באמצעים שונים וגישות שונות ודבר זה בולט בבירור גם ברישומים, שדרך כלל אפשר לראות בהם את "כתב ידו" המובהק של כל אמן. רישומיו של עינן כהן הם אוסף אקלקטי למדי, היונק מציורי פיקאסו ופול קליי בתוספת נטייה סוריאליסטית ברורה. עם כל זאת, מצביעים רישומים אלה על יכולת וכשרון פוטנציאלי.

ציורי השמן מחולקים לשתי תקופות, האחת בנויה על משטחים צבעוניים ברורים, הנמצאים במתח מסוים זה כלפי זה על רקע חד-צבעוני. אם כי הנטייה הכללית של ציורים אלה הוא לכיוון המופשט, אפשר להכיר בהם דמויות פיגורטיביות מעוותות, אך עיוותים אלה אינם נראים כנובעים מהצורה עצמה, ובמקרים רבים הם מודבקים לקטעים ריאליסטיים יותר. בכמה ציורים כמו "הנידוי", נהפכת חלוקת השטח לפלקאטית ממש. פלקאטיות זו נוצרת ע"י הניסיון למסור בצורה תמציתית תוכן ספרותי מובהק ע"י משטחים פשטניים. עינן כהן מעבד את הקומפוזיציה ע"י רישומים רבים ובוחר מהם את הנראים לו כמתאימים ביותר לנושא הספרותי, בחירה זו אינה בהכרח מספקת לגיבוש קומפוזיציה ציורית, בעיקר נוכח העובדה שגם רישומי ההכנה אינם נושאים אופי אחיד, ולאחר הבחירה הסופית "מודבקים" האלמנטים השונים למערך שכמעט ואי אפשר לו להיות אורגני.

קבוצת הציורים השנייה כוללת ארבעה ציורים מאוחרים יותר, הנקראים בשם "שיחה בחלל" ו"שיחה במרחב". הצבעוניות של קבוצה זו היא מונוכרומית כשהצייר מנסה בעזרת משיכת המכחול לבנות הן את הדמויות והן את החלל בו נמצאות דמויות אלה. בציורים אלה פטור הצייר מהעמדת ניגודים צבעוניים, אך נתקל בבעיה אחרת שעליה לא הצליח עדיין להתגבר, והיא היחס המתאים בין המרחב והדמויות המאכלסות אותו.

עינן כהן עסוק עדיין בחיפושים, ומבחינה זו מוקדמת מדי תערוכתו הנוכחית, למרות ציור נאה כ"מוכרת התחריים". יחד עם כל האמור לעיל, מעידה התערוכה על כשרון ברור ומאמץ רציני המרמז על העתיד.